

IAGTTAGELSER OVER STORSPOVE, BLAA KÆRHØG OG SORTSTRUBET BYNKEFUGL.

AF

HARRY MADSEN

Storspove, *Numenius arquata arquata* (L.)

I Juli 1930 gjorde Kunstmaler Alfred Mårtens og Koncertsanger Anker Olesen en Ekskursion ind over Randbøl Hede og traf paa denne Tur i Nærheden af nogle Smaasøer 6 Storspover. Begge antog, at det var en Storspovefamilie, de havde for sig, bestaaende af de to gamle Fugle med deres fire Unger. De kunde komme Fuglene ret nær, og de mente, at der var Forskel paa de gamle og de unge Fugles Stemmer og Dragter. Da Ungerne paa dette Tidspunkt var flyvefærdige, var der dog den Mulighed, at de kunde være kommet andetsteds fra. Hr. Mårtens var af den Formening, at han havde hørt og set Spoverne flere Gange i Foraarets og Sommerens Løb og ligesaa i de fire foregaaende Aar, altsaa fra Foraaret 1926. Opmuntret af disse Herrers Iagttagelser besluttede Rentier Hans Pedersen, Bøje Thorup og jeg at foretage en Ekskursion dertil og derefter ned til det paa det ornithologiske Omraade interessante Sønderjylland.

Med Grindsted som foreløbigt Maal startede vi da d. 25. Maj 1931 med Hans Pedersen ved Rattet. Vi naaede Grindsted ved 17-Tiden og var samme Aften ude i Randbøl Hede, ledsaget af Anker Olesen og Mårtens, for at se, om Storspoverne atter i Aar skulde have slaaet sig ned for at yngle. Da vi nærmede os de ovenfor omtalte Smaasøer, opdagede vi først een, og et Øjeblik efter saas begge Storspoverne. De var gaaet paa Vingerne første Gang paa lang Afstand, uden at vi havde set det, og vi posterede os da paa forskellige Steder for at afvente deres Tilbagekomst og for om muligt at finde Æg eller Unger. Da vi, som før nævnt, ikke havde set, hvorfra de første Gang gik op, havde vi ikke nogen bestemt Mening om, hvor den eventuelle Rede eller Ungerne laa. Da Storspoven er en forsigtig Fugl, der ikke straks gaar paa

Reden, naar den er blevet jaget op, maatte vi den første Aften nøjes med at finde det omtrentlige Ynglested. Vi hørte adskillige Gange dens ejendommelige Parringsstemme, som er vidt forskellig fra den, man hører den øvrige Del af Aaret. Den næste Morgen d. 26 var vi paa Ynglestedet Kl. 4. Der skete det samme, som ovenfor nævnt; Spoverne gik paa Vingerne paa meget lang Afstand og fløj bort for dog ret hurtigt at komme tilbage igen. Vi placerede os paa en Bakke ca. 4—500 Meter fra det Sted, hvor vi formodede, Redestedet maatte være. Vi havde herfra en aldeles pragtfuld Udsigt; til alle Sider saa man det typiske, jyske Hedelandskab for sig, saa det gjorde ikke saa meget, at Spoverne lod vente lidt paa sig, i Særdeleshed da vi foruden det ejendommelige og smukke Landskab, vi befandt os i, havde en for os sjælden Underholdning, nemlig Urhanernes »Spil«. Der var ualmindelig mange Urfugle, *Lyrurus tetrrix britannicus*, at høre efter danske Forhold; deres ejendommelige Parringsstemme, som kan minde noget om Tamduehannens, der med Halen slæbende langs Jorden forfølger en Hun, kunde lyde som et hurtigt »G-r-r-r-r-r-r- u-u-u-« og hørtes meget tydeligt fra mange Sider. Tinksmeden, *Tringa glareola*, lod ogsaa sin fikse og klangfulde Parringsstemme høre fra adskillige Steder, og endelig saas den Blaa Kærhøg, *Circus cyaneus*, ♂ ad. 2 Gange paa ret nært Hold og i god Belysning, saa man tydeligt kunde se, at den hverken paa Vingerne Over- eller Underside havde den mørke Stribe, som karakteriserer ♂ af Hedehøgen, *Circus pygargus*. Nu kom Spoverne tilbage; vi hørte deres Kalden paa lang Afstand og dækkede os godt i Lyngen. Først satte Hunnen sig og et Øjeblik efter Hannen; medens denne straks gik i Gang med at søge Føde, bevægede Hunnen sig langsomt og spejdende igennem Lyngen. Ofte stod den stille i et Kvarter og spejdede og udstødte nu og da et svagt »Dyit«; pludselig kunde vi ikke se den og listede os saa ned mod det Sted, hvor den sidst var bleven set, men den vagtsomme Han gjorde Anskrig, og begge Fuglene var øjeblikkelig paa Vingerne. I Flugten saa man tydeligt Størrelsesforskellen mellem de to Køn. Hunnen var betydelig større end Hannen. Vi forsøgte at finde Rede eller Unger, men det var næsten haabløst at finde nogen af Delene i den høje Lyng, da man ikke paa faa Meter kunde sige, hvor det var. Vi gik saa tilbage til vor Udkigspost, og det varede heller ikke længe, saa havde vi Hunnen igen og et Øjeblik efter Hannen. De satte

sig nøjagtigt paa samme Sted som første Gang, og alt gik som ovenfor nævnt. Pludselig blev Hunnen borte; vi listede afsted, men blev set af Hannen, og væk var begge Fuglene. Saaledes gik det os flere Gange; een Gang kom vi dog uset Hunnen paa ca. 30 Meters Afstand. Da den fik Øje paa os, trykkede den sig straks i Lyngen og krøb afsted, som man ofte ser Fugle gøre det, naar man er i Nærheden af deres Ynglested. Nu mente vi, at det skulde lykkes os at finde noget og gik hurtigt hen til Stedet; men heller ikke denne Gang havde vi Heldet med os. Nu gjorde vi det sidste Forsøg. Hans Pedersen og Bøje Thorup dækkede mig fuldstændig til med Lyng, hvorefter jeg blev liggende paa Stedet, medens de førstnævnte gik bort. Det varede heller ikke længe, før jeg hørte Hunnens ret svage »Dyit«, antagelig dens Lokketone til de smaa Unger, der laa i Lyngen og trykkede sig. I den Stilling, hvori jeg laa, kunde jeg ikke se Fuglen og turde ikke rejse mig for ikke derved at forstyrre den; flere Gange hoppede et Par Engpibere, *Anthus pratensis*, rundt og undersøgte Lyngen, der var dækket over mig, uden tilsyneladende at finde noget mærkeligt i den nye Lyngknold, der var kommet i Terrainet. Jeg kunde, som før nævnt, ikke se Storspoven i den Stilling, jeg indtog, men da jeg havde hørt dette »Dyit« flere Gange fra samme Sted, regnede jeg med, at den nu maatte være i Nærheden af Ungerne. Jeg rejste mig da op og mærkede mig, hvorfra Fuglen gik op. De to andre Herrer kom til, og vi undersøgte Stedet, men fandt heller ikke denne Gang noget. Havde Fuglen haft Rede med Æg, vilde vi ikke have kunnet undgaa at se denne. Vi havde nu ikke mere Tid til Raadighed; det havde taget længere Tid end beregnet nemlig fra Kl. 4 til 13¹/₂, og vi forlod da den pragtfulde, jyske Hedemose i sikker Overbevisning om, at et Par Storspover havde sine smaa Dununger godt skjulte i den høje Lyng. — Storspoven er ikke tidligere med Sikkerhed truffet ynglende i Danmark. Grunden er antagelig den, at Spoverne hidtil har maattet skydes om Foraaret. Ifølge Jagtloven af 1931 er det nu forbudt at skyde Spover om Foraaret, hvilket maa hilses med stor Glæde. Til Gengæld er Jagttiden rykket frem, idet man nu maa skyde Spover fra 1. Juli, hvilket maa siges at være meget forkasteligt. Storspovernes Yngel vil paa den Tid ikke være fuldt flyvefærdige, og de unge Fugle vil da blive et let Bytte for Hunde og Jægere. Skulde det lykkes at faa Storspoven fredet indtil 1. August i Lighed med andre jagtbare

Vadefugle, er der al Grund til at tro, at Storspoven i Fremtiden ikke vil blive nogen sjælden Ynglefugl paa denne særdeles vel-egnede Lokalitet.

Godt 3 Uger senere besøgte Dr. R. Spärck og Koncertsanger Anker Olesen den samme Lokalitet. De saa en Spove, der igennem et Par Timer fløj skrigende om dem, udstødende de karakteristiske Skrig, som høres paa Ynglepladserne. I det hele opførte Spoven sig ganske, som om den havde Unger, fløj op og gik ned gentagne Gange paa samme Sted. Det hele frembød ganske det Billede, man ser paa dens Ynglepladser i Sverige og Norge og bekræfter fuldt ud, at Storspoven yngler paa Randbøl Hede.

Blaa Kærhøg, *Circus cyaneus cyaneus* (L.)

Den Blaa Kærhøg er ikke tidligere blevet fundet ynglende her i Landet. Ifølge Schiøler »Danmarks Fugle« (B. III p. 232) har man kun ganske faa Oplysninger om Artens Forekomst her i Landet ved Foraarstid. Vi blev, som andetsteds nævnt, lidt mistænksomme, da vi d. 25. Maj d. A. paa Randbøl Hede 2 Gange saa en udfarvet ♂ ad., (muligvis samme Fugl). Paa dette Tidspunkt var vi stærkt optagne af Storspoverne, og da Lokaliteten lige i vor Nærhed ikke syntes egnet til Redeplads for Kærhøgen, blev der heller ikke søgt nærmere efter den. Der saas tillige en anden Kærhøg, som godt kunde være en ♀ af ovennævnte Art; men da Afstanden mellem os og Fuglen var ret stor, og da Hunnen i det hele taget er særdeles vanskelig at bestemme paa nogen Afstand, kunde det ikke med Sikkerhed afgøres.

Ved et Besøg i Frøslev Plantage d. 28. Maj d. A. skulde vi imidlertid igen faa Lejlighed til at gense den Blaa Kærhøg. Det var klart og sigtbart Vejr, og vi var just i Færd med at drikke The, da Kærhøgen blev observeret flyvende lige over os. Thekopperne kom hurtigt væk og Kikkerterne frem, og med absolut Sikkerhed kunde vi bestemme Fuglen til at være den Blaa Kærhøg ♂ ad. Fuglen fløj i vestlig Retning ud imod det store Moseterrain, der ligger Vest og Sydvest for Plantagen. Nogle Timer efter denne Iagttagelse gik vi en Tur ud over Moseterrainet og observerede da igen en Blaa Kærhøg ♂ ad. (antagelig den samme som ovenfor nævnt). Fuglen fløj i ca. 100 Meters Højde;

pludselig ser vi en Hun flyve op fra Engen imod Hannen for paa Kærhøgevis at modtage Bytte fra denne, begge Fuglene gik derefter straks ned. Terrainet var paa det Sted, hvor Fuglene satte sig, bevokset med lave Pile- og Vidiebuske, hist og her med Lyng og omgivet af Hængesæk. Vi forsøgte at komme ud til Stedet, men det lykkedes ikke, og vi kunde saaledes ikke overbevise os om, hvorvidt Fuglene havde Æg eller Unger; men Fuglenes Opførsel, Datoen og Lokaliteten, hvor disse Jagttagelser blev gjort, giver afgjort Grund til at antage, at Kærhøgeparret havde deres Rede ude imellem Pile- og Vidiebuskene.

Sortstrubet Bynkefugl, *Saxicola torquata rubicola* (L.)

Om denne Art angives i E. Lehn Schiøler »Danmarks Fugle« 1925, p. 235: »Maaske faatalligt ynglende i Landets sydvestlige Del.« — Man har saaledes været forberedt paa, at Arten, som i de senere Aar er fundet nogle Steder Syd for Grænsen, ogsaa nu og da maatte kunne komme Nord for denne. Den er dog aldrig truffet i Yngletiden, kun nogle faa Gange i Træktiden.

Vi traf et Par af denne Art i den nordøstlige Del af Frøslev Plantage, d. 28. Maj d. A. Bevoksningen var paa dette Sted mest Lyng, og hist og her stod nogle udgaaede Fyrretræer. Vi blev opmærksomme paa Fuglene ved at høre deres ængstelige Skrig, som minder noget om den almindelige Bynkefugls. Udenfor Yngletiden lader den Sortstrubede Bynkefugl sjælden sin Stemme høre, og da baade Hannen og Hunnen i dette Tilfælde uafslædig udstødte næsten den samme ængstelige Lyd og i det hele taget var meget urolige over vor Nærværelse, besluttede vi at lure dem af for om muligt at finde Reden. Det lykkedes dog ikke, efter ca. 1 Times Ophold paa Stedet opgav vi paa Grund af manglende Tid videre Eftersøgning, men er dog overbeviste om, at den Sortstrubede Bynkefugl nu ogsaa yngler Nord for Grænsen. Datoen og Fuglenes Maade at opføre sig paa tydede afgjort paa, at vi her havde et Ynglepar for os.
